

VỀ 7 ĐẠO SẮC, BẰNG LIÊN QUAN ĐẾN CHỦ QUYỀN BIỂN ĐẢO PHÁT HIỆN TẠI BÌNH THUẬN

NGUYỄN ĐỨC DŨNG*

Đây là những sắc, bằng (02 đạo sắc và 07 tấm bằng) của triều đình nhà Nguyễn ban, cấp cho Lê Văn Châm và Lê Non để thực thi nhiệm vụ trong công việc lãnh đạo, chỉ huy quân sĩ thuộc các đội thủy binh bảo vệ, tuần phòng vùng biển từ Bình Thuận đến Khánh Hòa. Bước đầu có thể nhận thấy, dù không trực tiếp đề cập các địa danh Hoàng Sa, Trường Sa, song, các sắc, bằng này đều là các văn bản gốc, có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học quan trọng, khẳng định triều đình nhà Nguyễn đã thiết lập các đội thủy binh, quan tâm đến việc bố phòng, bảo vệ vùng biển chủ quyền của Việt Nam... Dưới đây là nội dung các sắc, bằng:

1. Hai đạo sắc phong

1.1. Sắc phong thứ nhất

Phiên âm:

Sắc Bình Thuận Thủy vệ Ngũ đội thí sai Suất đội Lê Non, thí sai kỳ mãn, kinh cai tỉnh viên suy cử; tư Binh bộ hội vụng chuẩn nhĩ bổ thụ y đội Chánh đội trưởng Suất đội, suất nội đội biển binh tòng cai quản viên phân phái công vụ. Nhược quyết chức phát kiến, hữu quân chính tại. Khâm tai.

Tự Đức thập thất niên ngũ nguyệt nhị thập cửu nhật.

Dịch nghĩa:

Sắc ban cho Lê Non giữ chức tập sự Suất đội của Đội 5 thuộc thủy vệ tỉnh Bình Thuận, nay kỳ hạn tập sự đã hết; qua đề cử của quan tỉnh Bình Thuận và các quan ở Bộ binh đã họp thống nhất, nay chuẩn bổ nhiệm Người giữ chức Chánh đội trưởng Suất đội của Đội ấy (Đội 5), thống lĩnh binh lính trong đội theo sự phân công công việc của viên phụ trách. Công việc có chỗ nào không chăm chỉ đã có quân pháp. Hãy kính cẩn theo đấy.

Ngày 29 tháng 5 năm Tự Đức thứ 17 (1864)

1.2. Sắc phong thứ hai

Phiên âm:

Sắc Tinh binh Suất đội sung Bình Thuận Thủy vệ Hiệp quản Lê Non thử thứ ân chuẩn lượng thăng nhất trật. Kinh cai tỉnh viên thanh thỉnh cụ đề, chuẩn nhĩ thăng thụ Tinh binh Cai đội nhưng sung y vệ Hiệp quản, suất nội vệ biển binh. Phạm chư công vụ y lệ phụng hành. Nhược quyết chức phát kiến, hữu quân chính tại. Khâm tai.

Tự Đức nhị thập tam niên ngũ nguyệt sơ bát nhật.

Dịch nghĩa:

Sắc cho Suất đội tinh binh được sung làm Hiệp quản của thủy vệ Bình Thuận là Lê Non, lần này ân chuẩn thăng lên một trật (bậc). Qua tâu xin cụ thể của quan tỉnh Bình Thuận, chuẩn cho người thực thụ giữ chức Cai đội tinh binh, sung vào làm Hiệp quản Vệ ấy (thủy vệ Bình Thuận), lãnh đạo binh lính trong Vệ. Phạm các công vụ cứ theo lệ mà làm. Nếu có chỗ nào không chăm chỉ đã có quân pháp. Hãy kính cẩn theo đấy.

Ngày mùng 8 tháng 5 năm Tự Đức thứ 23 (1870)

2. Năm tấm bằng

2.1. Bằng thứ nhất

Phiên âm:

... tri kiêm Đô sát viện Hữu phó Đô ngự sử, Tuần phủ Bình Thuận, Khánh Hòa đẳng xứ địa phương... lý lương hướng Tôn vi cấp bằng sự. Tư, tiếp Binh bộ cung lục tại tỉnh... nhất khoản Bình Thuận tả thủy vệ Ngũ đội Đội trưởng chi khuyết. Kinh tra y đội binh đình chi Lê... khả kham bổ khuyết, nhưng hành lân cử các đẳng nhân cụ... thập nhị nhật phụng... khâm thử khâm tuân, hợp hành bằng cấp, phạm nhất thiết chư công vụ tính tòng cai quản suất viên sai phái... miễn lực thừa hành. Nhược sở sự phát cần, nan từ quyết cửu. Tu chí cấp bằng giả... bằng tỉnh thuộc Bình Thuận tả thủy vệ Ngũ

* Cục Di sản văn hóa

đội cấp bằng Đội trưởng Lê Văn Châm chuẩn thử.
...nguyên niên nhị nguyệt thập lục nhật.

Dịch nghĩa:

... quan...kiểm Đô sát viện Hữu phó Đô ngự sử giữ chức Tuần phủ của hai địa phương là Bình Thuận và Khánh Hòa người họ Tôn cấp bằng. Nay nhận được văn bản của Bộ binh, trong đó có 1 khoản ghi tại tỉnh Bình Thuận đang thiếu chức Đội trưởng Đội số 5 tả thủy vệ. Qua tra xét binh lính trong đội thì có Lê [Văn Châm]... có thể bổ khuyết vào chức đó và đã lựa chọn đưa vào... Ngày 12... đã có chỉ vua phê "Khâm thử khâm tuân (kính tuân theo đấy)", nay lập tức cấp bằng thi hành, phàm các công vụ phải nghe theo viên chỉ huy, hết sức mà làm. Nếu có việc gì không chăm chỉ thì khó tránh được tội. Bằng này giao cho người được cấp. Người được cấp bằng là: Đội trưởng Đội 5 tả thủy vệ tỉnh Bình Thuận Lê Văn Châm theo đấy mà làm.

Ngày 16 tháng 2 năm thứ nhất niên hiệu ...

2.2. Bằng thứ hai

Phiên âm:

Thự Thuận Khánh tuần phủ Trần vi quyền cấp sự. Tư, cứ Bình Thuận Thủy vệ quản vệ viên bẩm xưng: nội vệ Ngũ đội suất đội hiện tại huyện khuyết. Tư, lần đặc nội vệ Tứ đội nhị thập bạt bổ Đội trưởng Lê Non, đầu quân thâm niên, công vụ mẫn cán, khả kham sung bổ y đội suất đội đẳng ngũ. Trừ lách triệp khâm đệ ngoại, triệp thử hợp hành quyền cấp nghi xướng, suất nội đội binh đình, nhưng thính tòng quản lĩnh viên sai phái chư công vụ. Nhược sở sự phất cần, hữu công pháp tại. Tu chí quyền cấp giả. Hữu quyền cấp Bình Thuận thủy vệ Ngũ đội quyền sung Suất đội Lê Non chuẩn thử.

Tự Đức bát niên cửu nguyệt sơ nhị nhật.

Dịch nghĩa:

Quyển Tuần phủ Bình Thuận, Khánh Hòa họ Trần cấp bằng tạm thời (Quyển cấp).

Nay căn cứ vào lời bẩm của viên Quản vệ thuộc Đội vệ thủy tỉnh Bình Thuận rằng: Vệ ấy hiện tại khuyết (thiếu) chức Suất đội của Đội 5. Nay chọn được tay chèo thuyền số 20 của Đội 4 thuộc Vệ ấy là Lê Non để bạt làm Đội trưởng. Người này đầu quân đã lâu năm, làm việc mẫn cán, xứng đáng được bổ nhiệm làm Suất đội Đội ấy (Đội 5). Ngoài việc đã làm tập tâu (tờ trình) đệ lên (vua) đợi chỉ (chờ được phong), nay lập tức cấp bằng bổ nhiệm tạm thời, phải thống xuất binh đình trong đội theo sự sai phái các công việc của viên Quản lĩnh. Nếu việc làm không chăm chỉ đã có phép công. Tờ bằng này giao cho người được cấp bằng tạm thời. Tờ bằng tạm thời này cấp cho người giữ chức Suất đội Đội 5 thuộc Thủy vệ tỉnh Bình Thuận là Lê Non theo đấy mà thực hiện.

Ngày mùng 2 tháng 9 năm Tự Đức thứ 8 (1855).

2.3. Bằng thứ ba

Phiên âm:

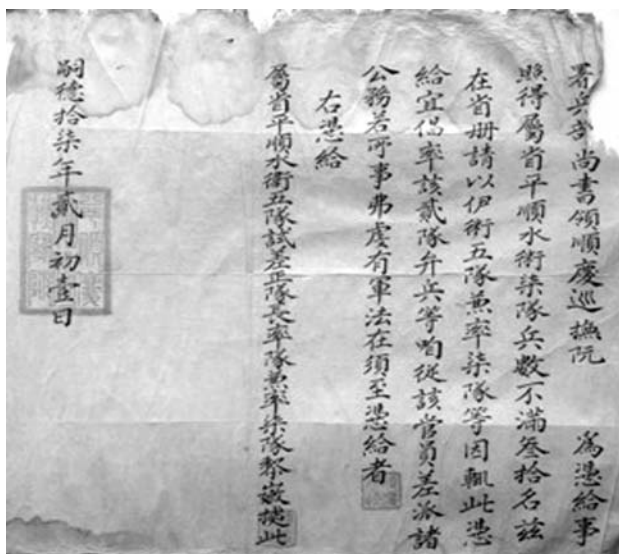
Thự Thuận Khánh tuần phủ Trần vi khâm cấp sự. Tư, tiếp Bình bộ tại tỉnh sách tương Bình Thuận Thủy vệ Ngũ đội Suất đội hiện tại huyện khuyết. Tra chi y vệ Tứ đội nhị thập đả công Lê Non, cai danh công vụ mẫn cán, thính sung bổ y vệ Ngũ đội thí sai Chánh đội trưởng Suất đội dĩ sung chức thủ đẳng nhân. Thập nguyệt thập bát nhật phụng chỉ, nội nhất khoản Lê Non gia ân chuẩn bổ thụ y đội Đội trưởng, nhưng thí sai Chánh đội trưởng Suất đội dĩ sung chức thủ đẳng nhân khâm thử khâm tuân, triệp thử hợp hành khâm cấp nghi xướng suất nội đội binh đình nhưng thính tòng quản suất viên sai phái, tuân y hướng lệ phụng hành chư công vụ. Nhược sở sự phất cần, hữu công pháp tại. Tu chí khâm cấp giả. Hữu khâm cấp thuộc tỉnh Bình Thuận thủy vệ Ngũ đội thí sai Chánh đội trưởng Suất đội Lê Non chuẩn thử.

Tự Đức bát niên thập nhất nguyệt nhị thập thất nhật.

Dịch nghĩa:

Quyển Tuần phủ Bình Thuận, Khánh Hòa họ Trần cấp bằng.

Nay nhận được danh sách đưa lên của bộ Binh rằng tại tỉnh Bình Thuận hiện còn thiếu chức Suất đội Đội 5 Thủy vệ. Xem xét trong Vệ đó có tay chèo số 20 của Đội 4 là Lê Non, người này công vụ mẫn cán, có thể bổ giữ chức thì

Bằng niên hiệu Tự Đức 17 (1864) - Ảnh: Tác giả

sai (thử việc) Suất đội Chánh đội trưởng Đội 5 để sung chức trách. Ngày 18 tháng 10 đã có chỉ, trong đó có 1 khoản ghi về Lê Non được ân chuẩn giữ chức Đội trưởng đội ấy và thí sai (thử việc) Chánh đội trưởng Suất đội để sung chức trách và đã được vua phê "khâm thử khâm tuân (kính tuân theo đấy)". Nay lập tức làm tờ bằng này cho thi hành, lãnh đạo binh lính trong đội nghe theo sự phân công của viên Quân lãnh, tuân theo các lệ cũ mà làm các công việc. Nếu có chỗ nào không chăm chỉ đã có quân pháp. Tờ Bằng này giao cho người được cấp. Bằng này cấp cho Suất đội Đội 5 thuộc Thủy vệ tỉnh Bình Thuận là Lê Non chiếu theo đó mà thi hành.

Ngày 27 tháng 11 năm Tự Đức thứ 8 (1855).

2.4. Bằng thứ tư

Phiên âm:

Bình Thuận thủy vệ sung lĩnh Hiệp quản đẳng vi bằng cấp sự. Phụng chiếu bản niên tại tỉnh lượng cứ biển binh thập danh thính tòng Suất đội nhất viên đẳng lâm thám thủ thạch long đẳng tương hồi tại tỉnh nhu dụng đẳng ngữ. Triếp thử hợp hành bằng cấp yếu nghi gia tâm, vụ đặc sung số khản nhu quan hạng, hạn khứ hồi thập ngũ nhật nội. Nhược giao quá cai Phó tổng Mang tường văn nhi hành. Tu chí bằng cấp giả. Hữu bằng cấp thuộc vệ Suất đội Lê Non cứ thử.

Tự Đức thập thất niên chính nguyệt sơ lục nhật.

Dịch nghĩa:

Các viên giữ chức Hiệp quản của Thủy vệ tỉnh Bình Thuận cấp Bằng.

Căn cứ năm nay ở tỉnh đề xuất cử 10 lính dưới quyền một viên Suất đội vào rừng lấy dây mây đá (thạch long đẳng) mang về tỉnh sử dụng. Vì vậy lập tức cấp bằng cho thực hiện, phải hết lòng cốt sao cho đủ số lượng, đáp ứng nhu cầu việc quan cấp bách, hạn thời gian cả đi và về trong vòng 15 ngày. Nếu quá thời gian này thì cai Phó tổng Mang (tên là Mang hoặc họ Mang) theo văn bản tường trình mà xử lý. Tờ Bằng này giao cho người được cấp. Người được cấp Bằng giữ chức Suất đội thuộc Vệ thủy là Lê Non chiếu theo đó mà làm.

Ngày 16 tháng Giêng năm Tự Đức 17 (1864).

2.5. Bằng thứ năm

Phiên âm:

Thự Binh Bộ Thượng thư lĩnh Thuận Khánh tuần phủ Nguyễn vi bằng cấp sự. Chiếu đặc thuộc tỉnh Bình Thuận Thủy vệ Thất đội binh số bất mãn tam thập danh. Tự, tại tỉnh sách thính dĩ y vệ Ngũ đội kiêm suất Thất đội đẳng nhân. Triếp thử bằng cấp

nghi xứng suất cai nhị đội biển binh đẳng, thính tòng cai quản viên sai phái chư công vụ. Nhược sở sự phát kiến, hữu quân pháp tại. Tu chí bằng cấp giả. Hữu bằng cấp thuộc tỉnh Bình Thuận Thủy vệ Ngũ đội thí sai Chánh đội trưởng Suất đội kiêm Suất Thất đội Lê Non cứ thử.

Tự Đức thập thất niên nhị nguyệt sơ nhất nhật.

Dịch nghĩa:

Quyển Thượng thư Bộ Binh họ Nguyễn lĩnh chức Tuần phủ Bình Thuận, Khánh Hòa cấp Bằng.

Xét số lính Đội 7 thuộc Thủy vệ Bình Thuận không đủ 30 người, nay ở tỉnh lại đề nghị để Đội trưởng Đội 5 kiêm lãnh đạo Đội 7. Vì vậy lập tức cấp Bằng thi hành để lãnh đạo hai đội (Đội 5 và Đội 7) theo sự phân công các công việc của viên cai quản. Nếu công vụ có chỗ nào không chăm chỉ thì đã có quân pháp. Tờ Bằng này giao cho người được cấp. Người được cấp Bằng giữ chức Thí sai Chánh đội trưởng Suất đội Đội 5 thuộc Thủy vệ Bình Thuận kiêm lĩnh Đội 7 là Lê Non chiếu theo đó mà làm.

Ngày mùng 1 tháng 2 năm Tự Đức 17 (1864)

Trên thực tế, những bằng, sắc trên đã được Bảo tàng Bình Thuận phát hiện vào năm 2012, ngày 04/8/2014, ông Lê Nhự - đại diện cho dòng họ Lê ở xã Bình Thạnh, huyện Tuy Phong, tỉnh Bình Thuận đã hiến tặng các tài liệu này cho Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Thuận, giúp cho việc giám định tài liệu kịp thời và có điều kiện tổ chức bảo vệ, phát huy giá trị lâu dài. Đây là nghĩa cử cao đẹp, hành động cụ thể thiết thực thể hiện lòng yêu nước đáng được tôn vinh và biểu dương trân trọng. Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Thuận cũng đã có những hình thức khen thưởng xứng đáng và kịp thời cho tổ chức, cá nhân có công trong việc lưu giữ và chuyển giao các hiện vật tài liệu trên, đồng thời hỗ trợ kinh phí để dòng họ tiến hành tu bổ lại hai ngôi mộ của hai nhân vật lịch sử Lê Văn Châm và Lê Non.

Các văn bản Hán Nôm liên quan đến vấn đề lịch sử, biển đảo của Tổ quốc, về việc thực thi các quyền chủ quyền biển đảo Việt Nam đang được lưu giữ tại các địa phương cần tiếp tục sưu tầm, bảo quản, tuyên truyền, vận động để nhân dân chuyển giao và phối hợp với cơ quan chức năng có biện pháp bảo vệ đặc biệt./.

N.Đ.D

(Ngày nhận bài: 29/6/2014; Ngày phản biện đánh giá: 15/8/2014; Ngày duyệt đăng bài: 21/8/2014).